

**VISNYK
OF THE LVIV
UNIVERSITY**

Series Geography

Issue 38

Published since 1962

**ВІСНИК
ЛЬВІВСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія географічна

Випуск 38

Виходить з 1962 р.

**Ivan Franko National
University of Lviv**

**Львівський національний
університет імені Івана Франка**

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2010. Випуск 38. 404 с.

Visnyk of the Lviv University. Series Geography. 2010. № 38. 404 p.

Опубліковано результати досліджень у галузях географії ґрунтів, біогеографії, геоморфології, палеогеографії, фізичної географії, ландшафтознавства, економічної та соціальної географії, географії туризму, охорони природи, гео- та соціоекології тощо.
Бібліографія в кінці статей.

The results of researches of soil science, biogeography, geomorphology, paleogeography, physical geography, landscape science, economic and social geography, tourism geography, geo- and socioecology have been published.

References are cited at the end of the papers.

Редакційна колегія: д-р геогр. наук, проф. **С. Позняк** – головний редактор; канд. геогр. наук, доц. **В. Біланюк** – заступник головного редактора; канд. геол.-мін. наук, проф. **А. Богуцький** – відповідальний секретар; д-р біол. наук, проф. **Г. Антоняк**; д-р геогр. наук, проф. **І. Волошин**; д-р біол. наук, проф. **З. Гамкало**; д-р геогр. наук, проф. **М. Дністрянський**; д-р геогр. наук, проф. **Ф. Заставний**; канд. геогр. наук, проф. **М. Кіт**; канд. геогр. наук, проф. **Я. Кравчук**; канд. геогр. наук, доц. **І. Круглов**; канд. геогр. наук, проф. **С. Кукурудза**; канд. геогр. наук, доц. **М. Мальська**; д-р геогр. наук, проф. **А. Мельник**; канд. геогр. наук, доц. **Б. Муха**, д-р геогр. наук, проф. **О. Шаблій**.

Professor **S. Poznyak** – Editor-in-Chief,
Professor **V. Bilanyuk** – Assistant Editor,
Professor **A. Bogucki** – Managing Editor.

Адреса редакційної колегії:
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
вул. П. Дорошенка, 41,
79000 Львів
Тел. (032) 239-46-35; 239-45-98
E-mail: visnyk_geogr@franko.lviv.ua
<http://www.lnu.edu.ua/faculty/geography>

Editorial office address:
Ivan Franko National University of Lviv
Geography Department
Doroshenko Str., 41,
UA – 79000 Lviv, Ukraine
Tel. +38(322) 239-46-35; 239-45-98
E-mail: visnyk_geogr@franko.lviv.ua
<http://www.lnu.edu.ua/faculty/geography>

Відповідальний за випуск: С. Позняк, А. Богуцький
Редактор: М. Мартиняк
Комп'ютерна верстка: Н. Прищок

*Друкується за ухвалою Вченої Ради
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 14608-3579Р від 28.10.2008 р.

ISSN 2078-6441

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2010

УДК 911.3

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСОБИСТИХ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛ.

Л. Богасьорова

*Херсонський державний університет,
вул. 40 років Жовтня, 27, м. Херсон, 73000, Україна*

Досліджено територіальну організацію особистих господарств населення на локальному рівні. На підставі дослідження суспільно-географічних та природно-екологічних чинників розвитку особистих господарств Херсонської обл., аналізу галузевої структури, специфіки землекористування, проведено типологічне зонування території Херсонської обл. за особливостями розвитку та функціонування господарств.

Ключові слова: особисті господарства населення, територіальна організація, ОГН, спеціалізація, землекористування.

На сучасному етапі незаперечним є той факт, що за роки аграрної трансформації в Україні зафіксована низка негативних тенденцій у землекористуванні та сільськогосподарському виробництві країни загалом. До таких тенденцій можна зачислити: зниження продуктивності рослинництва, різке скорочення поголів'я тварин, загострення екологічної ситуації в сфері землекористування тощо. Проте виконані економістами-аграрниками дослідження щодо порівняльної оцінки продуктивності особистих господарств населення (ОГН) свідчать, що ці господарства, маючи порівняно із сільгоспідприємствами мізерні масштаби за земельною площею та кількістю утримуваних тварин і виконуючи майже всі сільськогосподарські роботи вручну (винятками є окремі види робіт, найчастіше – це оранка ділянок), досягають вищих показників урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин.

Звичайно, зазначені негативні тенденції щодо розвитку сільськогосподарського виробництва характерні для господарств як суспільного, так і приватного сектора, зокрема, особистих господарств. Проте з'ясовано, що головним чинником зниження продуктивності рослинництва в господарствах населення за роки аграрних трансформацій був структурний, зокрема, погіршення (з позицій продуктивності) структури посівів на орних землях, а також багаторічних плодово-ягідних насаджень. Зниження питомої продуктивності рослинництва в цих господарствах унаслідок погіршення структури землекористування зумовлене на 75 %, а внаслідок зменшення врожайності сільськогосподарських культур – на 25 %. Зазначимо, що в господарствах населення знижувалася врожайність лише сільськогосподарських культур, вирощуваних на орних землях. Продуктивність багаторічних плодово-ягідних насаджень, навпаки, зростала.

У сільськогосподарських підприємствах основною причиною зменшення продуктивності рослинництва було зниження врожайності сільськогосподарських культур. Цим чинником зумовлено майже дві третини зниження питомої продуктивності рослинництва, а структурним – дещо більше однієї третини.

Останніми десятиліттями, з огляду на розуміння багатогранної та щораз важливішої ролі сільських територій у соціально-економічному розвитку регіонів, широке коло науковців і спеціалістів-практиків, органи державного управління та місцевого самоврядування, різні громадські організації й установи приділяють більше уваги питанням вивчення та класифікації актуальних проблем багатofункціонального розвитку сільських територій і розробки конкретних механізмів їхнього вирішення.

Більшість науковців підтримує думку про те, що вдосконалення територіальної організації виробництва переважно спрямоване одночасно на раціоналізацію та підвищення ефективності використання наявного природно-ресурсного потенціалу (ПРП). Це відбувається завдяки територіальному розподілу праці, спеціалізації виробництва, раціональному використанню природних умов та ресурсів, удосконаленню виробничо-територіальних зв'язків та ін.

Однак наголосимо, що територіальна організація та заходи для її вдосконалення зводяться не тільки до природокористування. Територіальна організація охоплює багато питань економічного, технологічного, соціального, організаційного характеру, безпосередньо пов'язаних зі споживанням природних ресурсів і використанням природних умов.

Раціональна територіальна організація ОГН поряд з доцільним використанням природних умов та ресурсів спрямована на вдосконалення суспільної організації та упорядкування розвитку таких форм господарювання, поліпшення економіки й технології виробництва та промислової переробки продукції ОГН.

Зазначимо, що виявлення особливостей територіальної організації ОГН передбачає проведення відповідного зонування території регіону і типізації ОГН за особливостями спеціалізації та характерними рисами використання території. Таке зонування, на наш погляд, методично є досить специфічним, зважаючи на незначну площу більшості регіонів України та особливості статистичної бази дослідження. Як методичний досвід такого зонування наведемо матеріали роботи, виконаної нами по Херсонському регіону. В межах досліджуваної території виробляється значна частка сільськогосподарської продукції України – це класичний аграрно-індустріальний регіон країни, крім того, значна частка земель (понад 23 %) перебуває в особистому господарюванні, а з окремими видами продукції (наприклад, тваринницької) ОГН є провідними виробниками в аграрній сфері регіону.

На підставі аналізу територіальної організації, спеціалізації та природокористування ОГН у межах Херсонщини можемо акцентувати, що різноманіття регіонів області за природно-екологічними чинниками, ландшафтною структурою, соціально-економічними чинниками (спеціалізація сільськогосподарського виробництва, рівень урбанізації, розвиток інфраструктури тощо) зумовлює диференціацію режимів природокористування в ОГН і потребує принципово різних підходів у напрямках сільськогосподарського виробництва, його спеціалізації, територіальній організації.

Ми на засадах дослідження суспільно-географічних та природно-екологічних чинників розвитку ОГН Херсонської обл., аналізу галузевої структури, специфіки землекористування, провели типологічне зонування території Херсонської обл. за особливостями розвитку та функціонування особистих господарств (див. рисунок).

Дослідження територіальної організації ОГН на рівні виділених зон і типів дає змогу назвати основні особливості розвитку, спеціалізації та специфіки природокористування особистих господарств у їхніх межах (табл. 1).

Типи особистих господарств населення:

I Приміський	II Напівпериферійний
▣ — підтип 1.1	▤ — підтип 2.1
▤ — підтип 1.2	▥ — підтип 2.2
III Периферійний	▧ — підтип 2.3
▨ — підтип 3.1	
▩ — підтип 3.2	

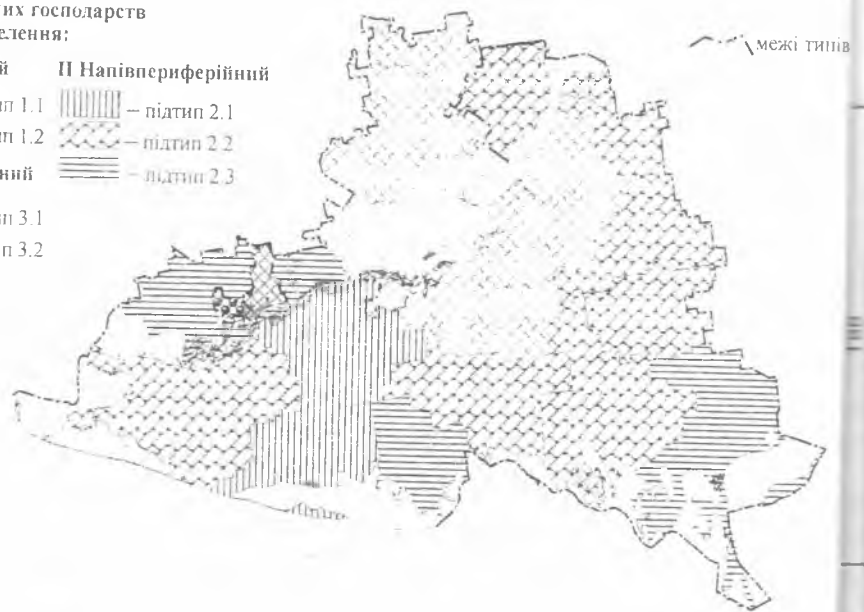

Рис. 1. Типологічне зонування Херсонської обл. за особливостями функціонування і територіальної організації ОГН.

Водночас наголосимо, що під час зонування важливо враховувати і відображати особливості соціально-економічних та природно-екологічних умов тієї території, у межах якої функціонують особисті господарства того чи іншого типу.

Тип I: приміський. До цього типу належать міста Херсон та Нова Каховка. Цей тип за спеціалізацією та інтенсивністю розвитку відрізняється перш за все надзвичайно високою територіальною локалізацією овочевих культур та картоплі (коефіцієнти локалізації становлять, відповідно, 6,54 та 1,79). Для типу є характерною середня для області частка земель, зайнятих під особисті господарства населення (коефіцієнт локалізації – 0,95). Притаманним є незначний розвиток тваринництва, кількість голів худоби на особу втричі менша, ніж середньообласний показник. Водночас у скотарстві простежена найвища в Херсонському регіоні частка корів, яка становить 84 % від чисельності великої рогатої худоби ОГН цього типу. Причинами формування такої спеціалізації є, головню, орієнтація на міського споживача.

Для типу характерною є висока інтенсивність природокористування і значний рівень трансформації агроландшафтів, що пояснюють такими чинниками: регіонам, що належать до цього типу, притаманна висока щільність населення (до 400 осіб на 1 км² сільських мешканців); наявна рослинницька спеціалізація (овочівництво і картоплярство) відрізняється високим рівнем меліоративного втручання людини; під час сільськогосподарського виробництва; зважаючи на високу щільність населення, особливості кон'юнктури ринку і зручне географічне положення щодо центрів споживчого попиту, для типу характерною є висока ціна земельних ділянок, що посилює інтенсивність використання землі, яка вже є в особистому господарюванні.

Таблиця 1

Спеціалізація сільськогосподарського виробництва в межах типологічних одиниць

Тип Одиниць	Адміністративно-територіальні одиниці	Частка земель ОГН щодо середньоблавної	Коефіцієнти територіальної локалізації сільськогосподарських культур				Кількість голів хулюби на особу				Співвідношення корів до ВРХ
			зерноні	картопля	овочні	багатоцвітні	ВРХ	корів	свиней	МРХ	
	Комсомольський*	0,85	0,39	2,92	4,75	0,03	0,16	0,14	0,05	0,06	0,88
	м. Нова Каховка										
	Дніпровський**	1,04	0,12	0,67	8,34	0,59	0,15	0,12	0,06	0,04	0,80
	Суворовський**										
	Середнє по типу	0,95	0,25	1,79	6,54	0,31	0,15	0,13	0,06	0,05	0,84
	Скадовський	1,84	0,58	1,21	2,13	3,04	0,13	0,09	0,10	0,06	0,72
	Черупинський										
	Голопристанський	1,15	0,88	1,21	1,32	1,37	0,27	0,18	0,28	0,12	0,67
	Нововоронцовський										
	Невотроїцький										
	Білозерський	0,71	0,97	1,84	1,27	0,11	0,40	0,22	0,16	0,21	0,64
	Генічеський										
	Каланчацький	1,23	0,81	1,42	1,57	1,51	0,26	0,16	0,18	0,13	0,68
	Середнє по типу	1,23	0,81	1,42	1,57	1,51	0,26	0,16	0,18	0,13	0,68
	Бериславський	0,91	1,11	1,01	0,65	0,44	0,28	0,16	0,11	0,12	0,58
	Горностаївський										
	Чаплинський										
	Великопетиський										
	Великоолександрівський										
	Верхньорогачицький	0,92	1,21	0,75	0,43	0,12	0,52	0,30	0,44	0,13	0,59
	Зисокопільський										
	Іванівський										
	Каховський										
	Нижньосірогоський										
	Середнє по типу	0,92	1,18	0,83	0,49	0,22	0,45	0,25	0,34	0,13	0,59

*Резраховано за даними Херсонського обласного управління сільського господарства та Херсонського обласного управління статистики.

** Райони, що належать до м. Херсона.

Підтип 1.1. До складу підтипу належать Комсомольський район м. Херсона та м. Нова Каховка. Ці території відрізняються такими особливостями: меншою часткою ОГН в структурі сільськогосподарського землекористування (коефіцієнт локалізації – 0,85); дуже високим (найвищий в Херсонському регіоні показник) коефіцієнтом локалізації масивів вирощування картоплі – 2,92; нижчим щодо середнього по типу (та все ж таки дуже високим) показником концентрації овочевих культур – 4,75; притаманним є найнижчий в області показник локалізації баштанних культур – 0,03; частка корів щодо загальної кількості великої рогатої худоби більша від середнього типу показника і становить 88 %.

Підтип 1.2. До цього підтипу належать Дніпровський та Суворовський райони м. Херсона. Особливості підтипу визначені такими аспектами: надзвичайно висока мотоспеціалізація на вирощуванні овочевих культур (коефіцієнт територіальної локалізації – 8,34); трохи вищим від середнього рівнем розвитку ОГН (коефіцієнт локалізації – 1,84); характерним є достатньо високий рівень локалізації (0,59) баштанних культур, що майже в 2 рази вищий від середньотипового показника, або в 20 разів вищий, ніж показник підтипу 1.1; частка корів щодо загальної кількості великої рогатої худоби менша від середнього для типу показника і становить 80 %.

Тип II: напівпериферійний. Виконана кластеризація дала змогу поєднати в цей тип такі адміністративні райони Херсонської обл.: Білозерський, Генічеський, Голопристанський, Каланчацький, Нововоронцовський, Новотроїцький, Скадовський, Цюрупинський.

Особливістю розвитку і функціонування ОГН в межах цього типу є, передусім, дуже висока частка земель, сконцентрованих в ОГН (на 23 % більша від середньообласного показника). Притаманною є спеціалізація на вирощуванні картоплі, овочевих і баштанних культур.

Щодо першого типу спостерігають певні зміни у розвитку тваринництва. Наприклад, зростає майже вдвічі поголів'я великої рогатої худоби в розрахунку на особу. Водночас відносна частка корів у поголів'ї ВРХ зменшується з 84 до 68 % у середньому по типу, що пов'язано, на нашу думку, зі зменшенням попиту на молочну продукцію внаслідок віддаленості від урбанізованих регіонів області. Натомість, майже в 2,6 рази збільшується концентрація поголів'я малої рогатої худоби (коефіцієнт локалізації зростає з 0,05 до 0,13). Крім того, втричі зростає поголів'я свиней у розрахунку на особу, що пояснюють зростанням майже в 3,3 рази (з 0,25 до 0,81) коефіцієнта локалізації зернових культур.

Для регіону загалом характерною особливістю природокористування є наявність значних масивів зрошуваних земель, що вплинуло на формування спеціалізації рослинництва. Проте наголосимо, що зрошення, на нашу думку, посилює негативні гідрогеологічні процеси, які відбуваються на цих територіях. Зокрема, у більшості зазначених регіонів переважна частка земель (в тому числі й земель ОГН) підтоплена (табл. 2). Водночас, посилення негативних гідрогеологічних процесів призводить, як звичайно, до скорочення ріллі в структурі сільськогосподарських угідь, що сприяє збільшенню кормової бази скотарства і зменшує антропогенне навантаження на землі регіону.

Унаслідок різноманіття регіонів, що утворюють цей тип, за природно-екологічними чинниками, ландшафтною структурою, соціально-економічними чинниками (спеціалізація сільськогосподарського виробництва, рівень урбанізації, розвиток інфраструктури тощо), особливостями природокористування в його межах доцільно виділяти три підтипи.

Таблиця 2

Площі підтоплення по адміністративних районах
напівпериферійного типу

Район	Частка зрошуваних земель від загальної площі району, %	Частка підтоплених земель від загальної площі району, %
Підтип 2.1		
Скадовський	42,3	56,4
Цюрупинський	22,7	61,0
Підтип 2.2		
Голопристанський	26,5	55,1
Нововоронцовський	8,3	25,8
Новоутроїцький	39,7	91,1
Підтип 2.3		
Хотозерський	29,1	5,5
Генічеський	19,0	21,2
Халанчацький	28,3	29,0

Примітка. Складено за матеріалами "Комплексної еколого-геологічної оцінки території Херсонської області" – Одеса: Причорноморське державне регіональне геологічне підприємство, 2003.

Підтип 2.1. До складу підтипу належать суміжні райони, розташовані на південно-заході області, – Скадовський та Цюрупинський. Для цих територій притаманна звичайно висока частка земель, сконцентрованих в ОГН, – майже вдвічі більша від середньообласного показника (коефіцієнт концентрації становить 1,84). Особливістю спеціалізації рослинництва ОГН цього підтипу є: дуже низька концентрація зернових культур (найнижчий показник після типу I); висока (порівняно з областю) частка земель під овочевими, баштаними культурами та картоплею, зумовлена незначними обсягами вирощування зернових культур; найвища у Херсонському регіоні частка земель, сконцентрована під баштаними культурами (коефіцієнт концентрації – 3,04). Висока концентрація працемістких культур у підтипі, слабкий розвиток кормової бази призвели до незначного рівня розвитку тваринництва, перш за все скотарства. Відносна чисельність худоби навіть нижча, від приміського типу і становить 0,13, тоді як середнє значення по області – 0,26. Частка корів у структурі ВРХ більша від середньої по області і становить 0,71.

З огляду на зазначені особливості, цей підтип, певною мірою можна вважати перехідним між типом I і типом II. Вважаємо, що цьому сприяє також географічне положення та значна урбанізованість районів підтипу.

Підтип 2.2. До цього підтипу належать Голопристанський, Нововоронцовський, Новоутроїцький адміністративні райони. Особливості підтипу визначені такими аспектами функціонування ОГН: висока частка земель, сконцентрована в ОГН, – на 15 % більша, ніж середньому по області; спеціалізація рослинництва майже тотожна з підтипом 2.1, проте збільшена частка зернових і зменшена частка овочевих і баштаних культур, що зумовлене кон'юктурою ринку і змінами географічного положення щодо ринків збуту; щодо попереднього підтипу спостерігають збільшення вдвічі поголів'я худоби, а чисельності – на 280 % (другий показник серед виділених таксонів), що пояснюють збільшення частки зернових культур як основних кормів; наявне скорочення на 5 % корів у

структурі ВРХ, що, на наш погляд, зумовлене зменшенням частки міського населення в зазначених регіонах та віддаленістю від міст як основних центрів збуту молочної продукції.

Підтип 2.3. До складу підтипу зачислені Білозерський, Генічеський, Каланчацький адміністративні райони. Специфічною рисою цього підтипу є менша на 40 % від середньотипового показника частка земель, сконцентрованих в ОГН. Водночас, значно зростають щодо середньотипових коефіцієнти локалізації зернових культур (показник по підтипу – 0,97). Основними галузями спеціалізації залишаються овочівництво (коефіцієнт локалізації – 1,27) і картоплярство (1,84), баштанництво має значно менший розвиток.

Головними рисами розвитку тваринництва є висока чисельність поголів'я великої та малої рогатої худоби, причому МРХ має найвищий в області показник кількості голів на особу (0,21). Це пов'язано перш за все з тим, що зазначена галузь є традиційною галуззю тваринництва у приморських районах. Зазначимо також, що частка корів, незважаючи на значний розвиток скотарства, є найменшою в II типі.

Тип III: периферійний. Виконана кластеризація дала змогу об'єднати в цей тип Бериславський, Великопетиський, Великоолександрівський, Верхньорогачицький, Високопільський, Горностаївський, Іванівський, Каховський, Нижньосірогозький та Чаплинський адміністративні райони Херсонської обл., розподіливши їх на два підтипи.

Для типу характерним є нижча на 8 % від середньообласної частка земель, зосереджених в ОГН. Серед головних напрямів спеціалізації рослинництва, притаманних ОГН області, у цьому типі виявляється як товарний лише зерновий напрям рослинництва.

Можливі причини сформованої спеціалізації рослинництва такі: незначна щільність населення в регіоні, що зменшує вартість земель і зумовлює рентабельність зернового напрямку господарства; відсутність достатньої кількості трудових ресурсів, яка ускладнює розвиток працємістких галузей рослинництва; загалом менший розвиток зрошування по регіонах типу, що обмежив можливості вирощування овочевих, баштанних культур і картоплі.

Зазначимо, що для типу характерною є найвища кількість голів свійських тварин (практично всі показники в 2 рази більші, ніж у попередніх типах). Водночас, найнижчою є частка корів у структурі ВРХ – 59 %. Це пояснюють такими загальними для ОГН Херсонської обл. загалом тенденціями: з віддаленням від міських поселень і, особливо, від обласного центру збільшується кількість голів худоби на члена ОГН з 0,15 в приміському типі до 0,45 у периферійному; від центру до периферії відбувається скорочення частки корів у структурі ВРХ з 84 до 59 %; надзвичайно збільшується – майже в 6 разів – кількість свиней на особу: з 0,06 (у приміському типі) до 0,34 (у периферійному типі).

Специфічні риси природокористування цього типу полягають у декількох аспектах. По-перше, для територій, у межах яких функціонують ОГН, характерний дуже високий рівень сільськогосподарського освоєння (від 79,2 до 96,4 %). По-друге, надзвичайно високою є розораність території – до 90,0 % (у Нижньосірогозькому районі). Така ситуація призводить до загострення проблем деградації ґрунтів, що зафіксовано і в межах ОГН і, як звичайно, негативно позначається на продуктивності сільськогосподарських угідь особистих господарств.

Особливості просторової диференціації та розвитку особистих господарств адміністративно-територіальних одиниць області дали змогу виділити в межах типу III два підтипи.

Підтип 3.1. До цього підтипу зачислено Бериславський, Горностаївський та Чаплинський адміністративні райони. Характерними рисами розвитку рослинництва в ОГН цього підтипу є такі: наявність двох напрямів спеціалізації рослинництва – на зернових культурах та вирощуванні картоплі; більш висока, ніж загалом по типу, концентрація овочевих культур – за загального по типу рівня концентрації 0,49 для підтипу характерний показник 0,65; вдвічі більша концентрація баштанних культур – 0,44 замість 0,22 у середньому по типу.

Особливістю розвитку тваринництва підтипу є дуже низькі (порівняно з типом загалом) показники розвитку окремих галузей тваринництва, а саме: на 40 % менша відносна чисельність ВРХ взагалі та корів зокрема – загалом для типу III середньозважена чисельність голів ВРХ на особу становить 0,45, а в цьому підтипі – 0,28. Така ж пропорція спостерігається і в чисельності корів – 0,25 та 0,16 відповідно. Втричі нижча відносна кількість свиней, ніж по типу, – 0,11 голів на члена ОГН в підтипі та 0,34 по типу, відповідно.

Рівень розвитку інших галузей тваринництва практично тотожний з середньотиповим.

Підтип 3.2. У складі підтипу виділено Великолепетиський, Великоолександрівський, Верхньорогачицький, Високопільський, Іванівський, Каховський, Нижньосірогозький адміністративні райони Херсонської обл.

Загалом – це найменш “міський” та найбільш периферійний підтип, він є майже антиподом підтипу 1.2. Відрізняється моноспеціалізацією на вирощуванні зернових культур, коефіцієнт локалізації зернових становить 1,21 – загалом, це найбільший показник по області. Інші коефіцієнти локалізації сільськогосподарських культур менші, ніж по типу III і є одними з найменших в області. Коефіцієнт локалізації картоплі становить 0,75 (не враховуючи трохи нижчого показника дуже малого за площею підтипу 1.2 (0,67), це найнижчий показник в області). Локалізація овочевих культур – 0,43, це мінімальний показник серед підтипів. Також дуже низька концентрація баштанних культур – 0,12.

Натомість основні показники тваринництва не тільки найбільші в типі, а й є найбільшими в Херсонському регіоні загалом. Наприклад, відносна чисельність ВРХ (0,52 голів худоби на члена ОГН) вдвічі більша, ніж у типі II, і в 3,5 раза більша, ніж у типі I. Корів майже вдвічі більше ніж у типі II, та в 2,3 раза – ніж у типі I. Ще більш вражаюча різниця простежена у відносній чисельності свиней – відносний показник поголів'я в 2,5 раза більший, ніж у типі II, та в 7,5 раза – ніж у типі I. Як і в підтипі 3.1, спостережено низьку відносну чисельність корів у структурі ВРХ – 59 %.

Отже, типізація і подальше зонування території Херсонської обл. за особливостями територіальної організації, спеціалізації та функціонування ОГН дали змогу створити моделі просторових змін спеціалізації рослинництва і тваринництва ОГН. Зазначимо, що просторові зміни як у рослинництві, так і в тваринництві відбуваються за двома умовними “трендовими” осями, які проходять від центру до периферії за такими напрямками: довга вісь – від центру на північний схід, коротка – від центру на південь.

1. Адміністративно-територіальний устрій області та чисельність наявного населення: Статист. зб. Херсон, 2001. 53 с.

2. Бойко М.Ф., Чорний С.І. Екологія Херсонщини: Навч. посібник. Херсон: Terra, 2001. 156 с.

3. Кушнір Л.А. Розвиток особистих господарств населення в умовах перехідної економіки: Автореф. дис... канд. екон. наук. Львів, 1999. 18 с.
4. Мармуль Л.А. Место личного подсобного хозяйства в обеспечении областной продовольственной программы / Деп. в ВНИИТЭИ Агропром. М., 1986. 17 с.
5. Природа Херсонської області: Фізико-географічний нарис / Відп. ред. М.Ф. Бойко. К.: Фітосоціоцентр, 1998. 120 с.
6. Програма розвитку земельної реформи в Херсонській області на 2002–2005 рр. Держкомзем України: Херсонське обласне управління земельних ресурсів. Херсон, 2002.
7. Реформування земельних відносин в Херсонській області: Інформаційно-аналітичні матеріали. Херсон, 2003. 58 с.

FEATURES OF TERRITORIAL ORGANIZATION OF THE INDIVIDUAL FARMS OF POPULATION ON EXAMPLE OF KHERSON REGION

*Kherson State University,
40 rokiy Zhovtnya St., 27. UA – 79000 Kherson, Ukraine*

L. Bogadyorova

It was presented the territorial organization of individual farms of population (IFP) on the local level. According to the researches of the social-geographical and nature-ecological factors of the development of IFP in Kherson region, analysis of branch structure, specificity of land-tenure, it is made the typological zoning of the territory of Kherson region which is based on the peculiarities of the development and functioning of individual farms.

Key words: individual farms, territorial organization, individual farms of population (IFP), specificity of land-tenure.

ОСОБЕННОСТИ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ НАСЕЛЕНИЯ НА ПРИМЕРЕ ХЕРСОНСКОЙ ОБЛ.

Л. Богадёрова

*Херсонский государственный университет,
ул. 40 лет Октября, 27, г. Херсон, 73000, Украина.*

Исследовано территориальную организацию личных хозяйств населения на локальном уровне. На основании исследования общественно географических и естественно-географических факторов развития личных хозяйств Херсонской обл., анализа отраслевой структуры, специфики землепользования, проведено типологическое зонирование территории Херсонской обл. за особенностями развития и функционирования хозяйств.

Ключевые слова: личные хозяйства населения, территориальная организация ИФП, специализация.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2009
Прийнята до друку 21.09.2009

Збірник наукових праць

ВІСНИК ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія географічна

Випуск 38

Виходить з 1962 р.

Формат 70x100/16.

Умовн. друк. арк. 32,6. Наклад 300 прим. Зам. № **385**.

Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка
79000 Львів, вул. Дорошенка, 41

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 3059 від 13.12.2007 р.

1. Для
лузі географ
2. До с
також повну
3. Стат
на дискеті
бути чітким
4. Форм
1,5 см. Тем
інтервалом
олівцем у н
5. Обес
списком літ
Оформ
під ним пе
літерами
обов'язков
вони прац
т.д.). Ано
українське
після спис
ріанти ане
ти не біла
чові слова
Таблиц
порядкови
мерують
135x19
Крес
тексту
сунку
С
Шість
чатку
С
тури
С
повер
но (елект